

Пивоварова Г. С. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими потребами в різних ланках освіти / Г. С. Пивоварова // Надання освіти особам з особливими потребами в умовах інклюзивного освітнього простору: Матеріали регіональної науково-практичної конференції (м. Лисичанськ 09 грудня 2015 р.). – Лисичанськ: ВП «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка» – Лисичанськ: ТОВ «КИТ – Л». – С.83-85

УДК 159.922.76

Пивоварова Г.С.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В РІЗНИХ ЛАНКАХ ОСВІТИ

В статті розглядається проблема інклюзивної освіти на сучасному етапі розвитку. Проведений аналіз розвитку інклюзивної освіти в різних ланках освіти та перешкод щодо впровадження інклюзивної моделі навчання.

Ключові слова: інклюзивне навчання, інклюзивна освіта, соціально-педагогічний захист, професійні кадри.

Проблема інклюзивної освіти на сучасному етапі розвитку та оновлення нової України є досить гострим питанням. Хоча наша держава у питаннях ставлення до дітей з особливими потребами та організації допомоги таким дітям, в тому числі в освітній сфері, приєдналася до міжнародного співтовариства, ратифікувавши важливі нормативно-правові документи, та все ж розгалуженої, якісної системи інклюзивної освіти поки що не існує.

Впровадження інклюзивної освіти в Україні - складне, неоднозначне завдання, що потребує розгляду та розробки нормативно-правових, психолого-педагогічних, програмно-змістових, соціально-психологічних засад.

Аналіз перешкод щодо впровадження інклюзивної моделі навчання свідчить, що усі вони входять до основних категорій, підтверджених результатами міжнародних досліджень. Ці категорії включають в себе:

- 1) законодавство;

- 2) фінансування,
- 3) зміст освіти,
- 4) кадрові питання,
- 5) питання доступності та пристосування загальноосвітніх закладів та
- 6) міжвідомчу співпрацю.

Експерти та дослідники, оцінюючи сучасний стан інклюзивної освіти в Україні, визначили основні проблеми та бар'єри, які перешкоджають або ускладнюють процес впровадження інклюзії.

Особливо гостро стоїть питання кадрового забезпечення. З одного боку держава на національному рівні почала впроваджувати інклюзивну освіту, з іншого фізично не може забезпечити загальноосвітні заклади фахівцями, оскільки вони як правило працюють в спеціалізованих установах.

Спеціальні навчальні заклади для дітей з особливостями психофізичного розвитку реалізують програми початкової, основної та середньої (повної) загальної освіти, складені на основі Державного стандарту спеціальної освіти.

Горизонтальна структура спеціальної освіти в Україні представлена 8-ма типами спеціальних закладів: для дітей з порушеннями слуху, слабочуючих, з порушеннями зору, слабозорих, з тяжкими порушеннями мовлення, з порушеннями опорно-рухового апарату, для розумово відсталих, із затримкою психічного розвитку.

Досвід функціонування спеціальних закладів в Україні свідчить про значні досягнення, які мають ці освітні осередки. До безперечних досягнень можна віднести: створення в спеціальних навчальних закладах достатньої матеріальної бази, забезпечення відповідних умов для надання корекційної допомоги, організацію професійно-трудової підготовки, навчання та відпочинку. У спеціальних закладах діти з порушеннями розвитку здобувають освіту, яка спрямована на одержання знань з основ наук, вдосконалення особистісних якостей, корекцію порушень розвитку й подальшу соціалізацію. Корекційні заняття забезпечують не лише

виправлення порушень психофізичного розвитку, а й забезпечують вплив на особистість в цілому для досягнення позитивних результатів в її навчанні, вихованні та інтеграції у суспільство.

Спеціальні школи в основному забезпечені сучасними навчально-методичними матеріалами, розробленими відповідно до вимог сьогодення.

Тоді як інтегрування дітей з порушеннями психофізичного розвитку до загальноосвітнього простору України, як один з напрямів гуманізації всієї системи освіти, не відповідає необхідному рівню. Головна мета визначалася роботи з такими дітьми в загальноосвітніх установах – це формування особистості за певними еталонами й підпорядкування власних інтересів державним з жорсткою регламентацією навчального процесу, з одного боку та домінування орієнтації на інтереси дитини, на задоволення її потреб, з іншого.

Важлива умова формування цієї системи – забезпечення можливості вибору освітньої установи та навчальної програми відповідно до індивідуальних особливостей дитини; здійснення стимулювання досягнень дітей у різних сферах діяльності; забезпечення соціально-педагогічного захисту дітей тощо.

Інклюзивна освіта на теренах України потребує свого вирішення на основі виваженого підходу, як з боку державних органів влади, так і з боку громадськості, оскільки інклюзивні процеси у навчанні дітей з порушеннями психофізичного розвитку мають свою специфіку, розвиваються в умовах особливого соціокультурного статусу з урахуванням позитивів і досягнень диференційованого навчання.

Інтегрування дітей з порушеннями психофізичного розвитку в загальноосвітній простір України, як один з напрямів гуманізації всієї системи освіти, відповідає пріоритетам державної політики, що окреслені в «Національній доктрині розвитку освіти в Україні у XXI столітті», і полягають в: «особистісній орієнтації освіти; створенні рівних можливостей для дітей та молоді у здобутті якісної освіти; забезпеченні

варіативності здобуття базової або повної загальної середньої освіти відповідно до здібностей та індивідуальних можливостей».

Інтегрування дітей з порушеннями психофізичного розвитку до загальноосвітніх закладів – це світовий процес, до якого долучені всі високорозвинені країни. В основі концепції інклюзії лежить дотримання принципу прав дитини на використання всіх можливостей, які пропонує суспільство.

Інклюзивна освіта, що являє собою закономірний і логічний варіант трансформації інститутів загальної та спеціальної освіти, виступає одним із основних інститутів соціальної інтеграції. Реалізація технологій освітнього інтегрування дозволить узгодити протиріччя між рівними правами осіб з порушеннями психофізичного розвитку у виборі життєвого шляху, форми освіти, освітніх послуг і фактичною нерівністю можливостей різних соціальних груп населення.

Реорганізація й оновлення національної системи педагогічної освіти на основі принципів демократизації, гуманізації та модернізації, визнання права кожної дитини на одержання освіти, адекватної її пізнавальним можливостям і вимогам часу є дороговказом до пошуку оптимальних шляхів її реформування, соціалізації дітей з порушеннями психофізичного розвитку, їх інтегрування у суспільство.

Та реально, ми маємо систему, яка намагаючись інтегрувати дитину з особливостями потребами в суспільство не створило ані кадрових, ані фінансових умов для цього.

Для забезпечення якісного психолого-педагогічного супроводу на будь-якій освітній ланці, доцільно створювати групи інклюзивної освіти - в ДНЗ, школах, ВНЗ - в яких би працювати не просто вихователі, педагоги, викладачі, фахівці шкільної та дошкільної освіти, а люди, які мають теоретичні та практичну базу роботи з дітьми з різними вадами, як психологічного так і фізичного характеру.

Деякі захворювання за своїм змістом не дають змоги дитини правильно розвиватися в звичайному, стандартному дитячому колективі. Батьки зі свого боку, чомусь впевнені, що якщо їх діти будуть навчатися разом з «нормальними» дітьми, то вони також зміняться. Це досить оманлива думка, оскільки для дітей з особливими потребами все ж таки необхідні особливі умови.

Реалізація ідеї інклюзії як однієї з провідних тенденцій сучасного етапу розвитку національної системи освіти жодною мірою не означає згортання існуючої диференційованої системи спеціальної освіти. Ефективне інтегрування можливе лише в умовах постійного удосконалення систем загальної та спеціальної освіти, ліквідації наявних кордонів між ними. Принципово важливою тут є продумана державна політика, яка має базуватися на оптимізації всього освітнього процесу.

Таким чином, за наявності досить розгалуженої та розвиненої системи спеціальної освіти в Україні, значна частина дітей з особливими освітніми потребами не одержує спеціальної допомоги і не має змоги задовольнити свої особливі потреби.